

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyyntöä ja toteaa esityksen sekä sen valmisteluprosessin hyväksi.

Uusi ilmastolaki on selvä parannus nykyiseen ilmastolakiin. Esitys on hyvin valmisteltu ja se vahvistaa Suomen ilmastopolitiikan ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä. Lakiesityksen myötä Suomi sitoutuu Pariisin ilmastopoliittisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Uuden ilmastolain yhteydessä on tärkeää varmistaa, että ilmastopolitiikka on yhdenmukaista kestävä kehityksen, reilun siirtymän, muiden ympäristötavoitteiden ja luonnon monimuotoisuuden suojelun kanssa.

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

Ilmastolaissa on varmistettava, että Suomen ilmastotoimet ovat Pariisin sopimuksen ja 1,5 asteen kuumenemisrajan mukaiset. Ilmastolakiesityksessä vuodelle 2030 esitetään 60 prosentin päästövähennystä ja vuodelle 2040 80 prosentin päästövähennystä vuoden 1990 tasosta. On hyvä, että lakiin kirjataan konkreettiset tavoiteluvut. Ollakseen Pariisin sopimuksen mukainen, vuoden 2030 päästövähennystavoitteen tulisi olla 65 prosenttia. Lakiin kirjattuna korkeampi 65 prosentin päästövähennystavoite heijastaa päästövähennysten tarvetta että kiireellisyyttä, ja Suomen sitoutumista Pariisiin sopimukseen.

Maankäyttösektorin päästövähennyksille ja hiilinielujen kasvattamiselle on asetettava omat tavoitteensa ilmastolaissa ja huolehdittava siitä, etteivät hiilinieluihin liittyvät epävarmuudet heikennä päästövähennystavoitteita. Tavoitteen asettelussa tulee huomioida, etteivät päästöt ja

nielut ole suoraan vaihdettavia (yhteismitallisia), ja että Pariisin sopimuksen mukaan hiilineutraalisuuden tulee perustua ihmisperäisiin lisäisiin nieluihin. Suomen maankäyttösektorin luonnollisten hiilinielujen (metsät, maatalousmaat ja hoidetut kosteikot) tasaista kasvua on tuettava.

Jotta hiilineutraalius ja sen jälkeen hiilinegatiivisuus varmasti saavutetaan, nieluihin liittyvät epävarmuudet on huomioitava nielutavoitteessa korjauskerrointa soveltaen Suomen ilmastopaneelin suosituksen mukaisesti. Nielujen on siis oltava vuonna 2035 huomattavasti päästöjä suuremmat. Hyvä tavoitetaso on 40 miljoonan tonnin nettohiilinielu. Kunnianhimoinen nielutavoite kirittäisi päästövähennyksiin maankäyttösektorilla, kannustaisi lisäisten luonnonmukaisten nielujen luomiseen ja rakentaisi perustaa hiilinegatiiviselle loppuvuosisadalle.

Vuonna 2050 Suomen päästöjen tulee olla merkittävästi pienemmät kuin hiilinielut. Ilmastopaneeli on ehdottanut Suomen päästövähennystavoitteeksi 90-95% vuodelle 2050. Vasta julkaistun IPCC:n raportin mukaan vuonna 2050 koko maailman pitää olla nettonollatilanteessa: ihmisten aiheuttamien hiilidioksidipäästöjen on oltava korkeintaan yhtä suuret kuin ihmisten luomat hiilinielut. Koska nieluihin ja nielujen kehittymiseen liittyy epävarmuutta, on vuoden 2050 päästövähennystavoitetta päivitettävä korkeammaksi, 110–130 prosenttiin vuoden 1990 tasoon verrattuna.

Päästövähennystavoitteiden pitää pystyä lain puitteissa päivittämään uuden ilmastotiedon valossa. Lain aikahorisontti on pitkä, ja tulevina vuosina ja vuosikymmeninä voi nousta esiin tarve päivittää vuosien 2040 ja 2050 tavoitteita. Lain tuleviin jatkovalmisteluihin on sisällytettävä hiilibudjetit. Ne takaavat nielujen vähimmäistasot ja antavat selvän signaalin kaikille yhteiskunnan toimijoille, kuinka paljon päästöjä on vähennettävä, jotta pysytään hiilibudjetin puitteissa.

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämismääräys (5 §)

Ilmastolain tulee koskea kaikkia viranomaisia ja viranomaistoimia hoitavia tahoja, kuten kuntia. On hyvä, että lain velvoittavuus laajenee, mutta pykälää tulisi tarkentaa. Kunnat tulisi velvoittaa asettamaan 1,5 asteen mukaiset päästövähennystavoitteet, laatimaan ilmastosuunnitelman ja raportoimaan ilmastotoimistaan. Monet ilmastopäätökset tapahtuvat kunnissa, joten edellä mainitun avulla varmistettaisiin osaltaan ilmastolain mukaisten tavoitteiden saavuttaminen.

Tämän lisäksi, valtio-omisteiset yhtiöt tulee velvoittaa raportoimaan ilmastoriskeistä, laatimaan ilmastosuunnitelmat ja asettamaan tieteenmukaiset päästövähennystavoitteet.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

On hyvä, että maankäyttösektorin ilmasto-ohjelma tulee osaksi suunnittelujärjestelmää. Maankäyttösektorin ilmasto-ohjelmassa tulee hahmotella toimia nielujen vahvistamiseksi ja lisäisten nielujen luomiseksi.

Kulutusperäiset päästöt on otettava mukaan keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaan. Esityksen mukaan kulutusperäisiä päästöjä tarkastellaan keskipitkän aikavälin suunnitelmassa tarpeen mukaan, mutta velvoitetta ei ole. Kulutusperäisten päästöjen kehitystä olisi tärkeää tarkastella keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa säännöllisesti. Lisäksi ilmastosuunnitelmassa on esitettävä keinoja, joilla kulutusperäisiä päästöjä voidaan vähentää. Tämä on tärkeää, koska suomalaisten kulutusperäiset päästöt ovat suuremmat kuin Suomen alueperäiset päästöt eli viralliset kasvihuonekaasupäästöt.

Ilmastolain tulee ohjata myös päästökaupparektoria ja energia- ja ilmastostrategian valmistelua. Kaikissa ilmastosuunnitelmissa on arvioitava toimien vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, vesistöihin, virkistykseen ja maankäytön suunnitteluun.

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

Ilmastovuosikertomusta tulee kehittää niin, että se mahdollistaa helpon ja ymmärrettävän tavan seurata ilmastopoliittisten toimenpiteiden riittävyttä suhteessa 1,5 asteen tavoitteeseen. Vuosikertomukseen tulee sisällyttää kaikki sektorit, mukaan lukien maankäyttösektori ja energiasektori sekä kulutuksemme aiheuttamat päästöt (ml. kansainvälinen laiva- ja lentoliikenne) ja kansainvälinen ilmastorahoitus. Raportoinnissa tulee myös vahvistaa ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja sen kustannusten käsittelyä. Ilmastovuosikertomuksen tulee sisältää yhteenveto ilmaston kuumenemisen viimeisimmistä vaikutuksista Suomessa ja maailmalla.

Eduskunnan rooli ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen ilmastopolitiikassa on ollut ilmastolain vahvuus ja tätä on kehitettävä edelleen. Jotta vahvan ilmastopolitiikan tuki säilyy kansalaisten keskuudessa, politiikkatoimia on valmisteltava avoimesti ja parhaaseen tietoon perustuen. Ilmastolaissa on varmistettava osallisuus ja määriteltävä velvollisuus julkisiin kuulemisiin hallituksen ilmastopoliittisten suunnitelmien ja tiekarttojen valmistelussa, EU-lainsäädännön mukaisissa prosesseissa, kuten metsien käytön vertailutason esityksessä ja varmistettava kansalaisten riittävä tiedonsaanti päätösten perusteista selkokielisesti.

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

Kannatamme saamelaisten ilmastoneuvoston perustamista.

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

Riippumattoman ilmastopaneelin tulee toimia hallitusta ohjeistavana elimenä, joka arvioi ilmastopolitiikan ja lainsäädännön kehitystä, toimeenpanoa ja riittävyttä suhteessa 1,5 asteen

tavoitteeseen tieteelliseen tietoon perustuen. Viranomaisilla ja hallituksella tulee olla velvollisuus kuulla paneelia ennakkoon eri ilmastopoliittisissa prosesseissa erityisesti valtiontalouden suunnitelman, ilmastovuosikertomuksen ja kansallisten suunnitelmien valmistelussa. Paneelin lausunnot liitetään valtiontalouden suunnitelman, ilmastovuosikertomuksen sekä kansallisten suunnitelmien liitteiksi. Paneelin toiminnalle on taattava riittävät resurssit valtion budjetissa. Ilmastopaneelin jäsenten on oltava omilla aloillaan aktiivista ja korkeatasoista tutkimusta tekeviä henkilöitä ja edustettava monipuolisesti luonnontieteellisiä ja yhteiskuntatieteellisiä tieteenaloja. Jäsenten tulee olla riippumattomia poliittisesta ohjauksesta. Ilmastopaneelin kokoonpanosta, tehtävistä ja roolista tulee päättää tähän tarkoitukseen perustettavassa yhteiselimessä, jossa on edustus valtioneuvostosta sekä tutkijayhteisöstä.

Muutoksenhaku (22 §)

Esitys on hyvä. Ilman valitusmahdollisuutta ilmastotavoitteiden juridinen sitovuus jää hataraksi.

Esityksen vaikutukset

Esitys vahvistaa Suomen roolia uskottavana ilmastotoimijana.

Muita huomioita

Ilmastolain tulee koskea myös kansainvälistä ilmastorahoitusta. Kansallisiin ilmastosuunnitelmiin tulee sisällyttää lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoitteet Suomen kansainväliselle ilmastorahoitukselle ja ilmastovuosikertomuksessa tulee seurata rahoituksen määrää, laatua ja kriteerejä parhaiden kansainvälisten standardien mukaisesti.

On tärkeää, että ilmastolain tavoitteet näkyvät myös selkeinä velvoitteina erityisesti ympäristölainsäädännössä. Tavoitteiden on ohjattava lupaehtoja ja muita ympäristövaikutuksia arvioivia ohjauskeinoja.

Ilmastotoimet on toteutettava oikeudenmukaisesti. Tarvitaan toimia, jotta ilmastoteot eivät lisää eriarvoistumista. Reilu ilmastopoliittikka tarvitsee vastuuministerin, joka huolehtii reilun siirtymän ohjelman valmistelusta yhteistyössä muun ilmasto- ja energiapoliittisen ministerityöryhmän kanssa. On siis yksilöitävä, kuuluuko vastuu esim. ilmastoministerille, elinkeinoministerille, opetusministerille vai työministerille. Haavoittuvaset ryhmät ja toimialat tulisi tunnistaa ja räätälöidä toimia myös alueellisesti. Reilun siirtymän toteuttamiselle tulee laatia indikaattorit ja näitä tulisi seurata osana ilmastovuosikertomusta.

Suomen hallituksen hiilineutraaliuustavoitteessa vuodelle 2035 on kansainvälisestäkin katsoen hienoa se, ettei tavoitetta ole lähdetty vesittämään kansainvälisten päästökompensaatioiden kautta. Ilmasto-oikeudenmukaisuuden näkökulmasta on kestävämpää ajatella, että Suomi voisi korvata päästövähennyksiään kompensoimalla päästöjään esimerkiksi hankkeilla kehittyvissä maissa. Nämä hankkeet ovat alttiita ihmisoikeusloukkauksille, voivat aiheuttaa haittaa paikallisyhteisöille ja pahimmillaan myös köyhdyttävät luonnon monimuotoisuutta ja lisäävät ilmastopäästöjä. Euroopan

parlamentti on hylännyt ehdotuksen käyttää kansainvälisiä kompensatioita osana EU:n ilmastolain mukaisten tavoitteiden täyttämistä.

Lisätietoja: suojeleasiantuntija Anna Ikonen, puhelin 044 491 4268, anna.ikonen@sl.fi

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Toimeksi saanena

Tapani Veistola

Ympäristöpäällikkö

Va. toiminnanjohtaja

Ikonen Anna
Suomen luonnonsuojeluliitto